

את המשמרת ביום טוב ואין צריך לומר בשבת.

איבעיא להו: תלה את המשמרת בשבת, מאי דינו?

ומשנינן: **דרבי אליעזר עדיפא** [היתרו של רבי אליעזר גדול יותר] **מדרבי יהודה**.⁽⁷⁾ כי רבי אליעזר מתיר אפילו במכשירי אוכל נפש שאפשר לעשותם מערב יום טוב⁽⁸⁾.

שנינו במשנה: **וחכמים אומרים:** אין תולין

כי אינו סובר את הדרשה של רבי יהודה, ממנה למד רבי יהודה לחלק בין מכשירים שאפשר לעשותם מערב יו"ט לכאלה שאי אפשר לעשותם מערב יו"ט.

8. **הפני יהושע** מקשה, לפי רבי יהודה שמתיר מכשירים, ולפי ההלכה שאומרים מתוך שהותרה מלאכת אוכל נפש לצורך הותרה שלא לצורך, אם כן תהיה כל מלאכה מותרת ביום טוב מהתורה. שכן בכל מלאכה יש אופן שנעשית לצורך מכשירי אוכל נפש, ומתוך שהותרה המלאכה לצורך תותר נמי שלא לצורך?

ומתריך הפני יהושע, [ביצה י"ב א', ד"ה דאי ב"ה] שאין לומר במכשירים "מתוך", כי אף הם עצמם לא הותרו לגמרי אלא רק כשאי אפשר לעשותם מערב יום טוב.

החתם סופר [חדושי חתם סופר כאן] מוסיף ומסביר, שמלאכת אוכל נפש עצמה הותרה ביום טוב, ועל כן אפשר לומר בה "מתוך", אבל עשיית מכשירי אוכל נפש, מזה שלא הותר לעשותם אלא כשאי אפשר לעשותם מערב יו"ט, מוכח שהם רק דוחים איסור יו"ט ואין לומר "מתוך" אלא כאשר האיסור הותר ולא כאשר רק נדחה.

וקשה לפי רבי אליעזר, לדעת הרשב"א הנוקט בדעתו, שגם מכשירים שאפשר לעשותם מערב יו"ט מותרים ואף במלאכה דאורייתא [ראה הערה קודמת] אם כן מוכח שעשיית מכשירים מותרת ביו"ט ולא רק דוחה יו"ט ושוב חוזרת קושיית הפני יהושע שנאמר מתוך להתייר כל מלאכה דאורייתא ביו"ט.

שאפשר לעשותם מערב יום טוב, מכאן מוכיחים **התוספות** שמלאכת אוכל נפש עצמה מותרת מדאורייתא, אף שאפשר לעשותה מערב יום טוב

בתוספות [ד"ה תולין] שואלים מהברייתא שהובאה בגמרא לעיל [קלד א] האוסרת לסנון חרדל ביום טוב, וקשה מהמשנה שלנו שמתירה לשמר לכל הדעות?

תוספות מיישבים שחרדל גם אם יעשהו מערב יו"ט לא יתקלקל אבל במשנתנו אם היה משמר מאתמול לא היה היין טוב כל כך וחזק. יש פוסקים, שמלאכת אוכל נפש מותרת אף מדרבנן, גם כשאפשר לעשותה מערב יום טוב ולדיעה זו תשאר לכאורה הקושיא, מה ההבדל בין סינון חרדל לנותן למשמרת. [עייין ביאור הלכה סימן תצ"ה ס"א ד"ה וכן מכשירין].

וכתב **הביאור הלכה**, [סימן תק"י ס"ג ד"ה אין] שלדעה זו תירוחן הסתירה הוא, כי מה שאסור לסנון את החרדל הוא משום שהדרך לסנון לימים רבים, ואילו סינון השמרים מותר מפני שאין הדרך לסנון לימים רבים.

7. **תוספות** [ד"ה דרבי] אומרים, שרבי אליעזר לא נחלק על הדרשה של רבי יהודה, ומודה לו שאסור מהתורה לעשות מלאכות דאורייתא במכשירים שאפשר לעשותם מערב יום טוב. ורק באיסורים דרבנן מיקל רבי אליעזר במכשירים שאפשר לעשותם מערב יום טוב.

דעת **הרשב"א** נוטה, שרבי אליעזר מתיר במכשירים שאפשר לעשותם מערב יום טוב, גם מלאכות דאורייתא,